

Aktivitetsplan - Hedersrelaterat våld och förtryck

Komplement till Linköping kommuns handlingsplan
“Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och
förtryck”

Diarienummer: SON 2022-604

Datum: 2022-05-11

Handläggare: Iréne Johansson och Anna Widéen

Organisation: Social- och omsorgsförvaltningen

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte och målsättning	4
Utgångspunkter	4
Lagstiftning mot hedersrelaterat brottslighet	5
Åtgärder	5
Hedersrelaterat våld och förtryck	5
Styrning och roller	6
Uppföljning	7
Utvecklingsområden, åtgärder och aktiviteter	8
Utvecklingsområde 1: Ett hälsofrämjande och förebyggande arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck	8
Utvecklingsområde 2: Samverkan och samordning	9
Utvecklingsområde 3: Tidigt upptäckt av våldsutsatthet och ett individanpassat stöd och skydd	10
Utvecklingsområde 4: Tidig upptäckt och arbete med våldsutövare för att våldet ska upphöra	12
Utvecklingsområde 5: Kunskap och kompetens i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	13
Referenser	14

Inledning

I juni 2018 antog Kommunstyrelsen handlingsplanen [“Hot & våld i nära relationer & hedersrelaterat våld och förtryck”](#), vilket är ett styrdokument för alla Linköping kommuns verksamheter. Handlingsplanen ska följas upp vid varje mandatperiod, med start 2023.

I kommunen finns sedan 2022 funktionen utvecklingsledare, hedersrelaterat våld och förtryck, placerad vid social- och omsorgsförvaltningen, med ett strategiskt uppdrag att bland annat stödja förvaltningarna konsultativt. För att ytterligare stärka det pågående arbetet har denna aktivitetsplan tagits fram på uppdrag av social- och omsorgsnämnden. Aktivitetsplanen är ett komplement till den antagna handlingsplanen “Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck”, och avser att tydliggöra aktiviteter och ansvar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Syfte och målsättning

Syftet med aktivitetsplanen är att utveckla, stärka och tydliggöra kommunens arbete med att förebygga, upptäcka, synliggöra och åtgärda hedersrelaterat våld och förtryck. Planen ska fungera som ett stöd i det fortsatta arbetet. Den övergripande målsättningen är att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska bidra till att skapa förutsättningar för en trygg och säker kommun.

Utgångspunkter

Innehållet i aktivitetsplanen har sin grund i FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i FNs konvention om barnets rättigheter som sedan 2020 är lag i Sverige.

Både handlingsplanen “Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck” och aktivitetsplanen mot hedersrelaterat våld och förtryck bygger på “En nationell strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor” (Skr 2016/17:10) och länets strategi “Ett Östergötland fritt från förtryck och våld” (2017). Dessa strategier är framtagna för att arbetet med att nå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet ska stärkas. Delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män ska ha samma möjlighet till kroppslig integritet. Delmålet omfattar även hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål och mäns och pojkars utsatthet.

Lagstiftning mot hedersrelaterad brottslighet

Nationell lagstiftning som specifikt fokuserar på hedersrelaterad brottslighet är lagen med förbud mot kvinnlig könsstympning¹, brotten äktenskapstvång och vilseledande till äktenskapsresa², samt barnäktenskapsbrott³, utreseförbud⁴ och att brott med hedersmotiv ska ses som försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet⁵. 1 juni 2022 kommer även det nya brottet hedersförtryck att införas i Brottsbalken⁶.

Åtgärder

Åtgärderna i aktivitetsplanen mot hedersrelaterat våld och förtryck presenteras utifrån fem utvecklingsområden, där utvecklingsområdet "kunskap och kompetens" är en förutsättning för genomförandet av de övriga fyra.

1. Ett hälsofrämjande och förebyggande arbete
2. Samverkan och samordning
3. Tidig upptäckt av våldsutsatthet och individanpassat stöd och skydd
4. Tidig upptäckt och arbete med våldsutövare
5. Kunskap och kompetens

Ovanstående utvecklingsområden utgår från de utvecklingsområden som återfinns i handlingsplanen "Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck". Fokus ligger på det våldsförebyggande arbetet, vilket kan förstås utifrån tre nivåer; tidigt våldsförebyggande arbete - insatser riktade till alla, selektivt våldsförebyggande arbete - insatser riktade till riskgrupper, och indikativt våldsförebyggande arbete - insatser riktade till redan drabbade.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem som har sin grund i ojämställdhet och könsmaktsordning (Skr 2016/17:10).

Våld i nära relation, såsom partnervåld och våld mot barn, förekommer även i familjer som lever med hedersnormer. Vidare finns många likheter avseende våldets struktur och uttryck, men det finns också skillnader. En väsentlig skillnad är det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär. Det är främst flickor och unga kvinnor som utsätts, men även pojkar och män kan tvingas in i äktenskap och utsättas för våld och förtryck som motiveras av heder. Hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättning är särskilt sårbara grupper i en

¹ Lag (1982:316) med förbud mot kvinnlig könsstympning

² 4 kap. 4 c och 4 d §§ Brottsbalken

³ 4 kap. 4 c § tredje stycket Brottsbalken

⁴ 31 a § i lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU

⁵ 29 kap 2 § p. 10 Brottsbalken

⁶ Riksdagens snabbprotokoll 2021/22:103

hederskontext. Det kan vara svårt att dra gränsen mellan offer och förövare, exempelvis kan mödrar, pojkar och unga män ha dubbla roller i en hederskontext. (Nationellt Centrum för kvinnofrid - NCK)

I "En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor" (Skr. 2016/17:10 sid. 117) beskrivs hedersnormer enligt nedan:

"Våld mot kvinnor och flickor i nära relationer kan vara extrema yttringar av närståendes normer kring heder. Till sådana normer hör uppfattningen att en familjs rykte och anseende är avhängigt kvinnliga familjemedlemmars kyskhet och oskuld samt deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till dessa ideal. Kontroll av kvinnor och flickor i hederns namn sträcker sig från begränsningar i vardagen i fråga om klädsel, umgänge och fysisk rörelsefrihet till styrning av val beträffande utbildning, jobb, äktenskap och skilsmässa. Även unga män kan bli gifta mot sin vilja. Hbtq-personer kan betraktas som hotande mot familjens heder och utsättas för liknande kontroll, påtryckningar och våld. Flera män och kvinnor kan vara involverade i att planera, besluta, sanktionera och utöva hedersrelaterat våld och förtryck. Detta innebär bl.a. att enskilda familjemedlemmar kan uppleva en stark plikt att utföra, eller medverka till, våldshandlingar. Både kvinnor och män som försvarar den som är utsatt kan straffas för det och själva vara utsatta på olika sätt. Det finns en risk att hederstänkande underskattas och missförstås av personer som inte själva lever med hedersnormer. Exempelvis kan en hedersrelaterad konflikt mellan en ung kvinna och hennes föräldrar av utomstående tolkas som en för de flesta tonåringar typisk revolt mot föräldrarna. I genomförandet av strategin är det därför nödvändigt att genomgående beakta den betydelse hedersnormer kan ha för såväl våldsutövare som våldsutsatta."

Eftersom kvinnliga familjemedlemmars kyskhet och oskuld är central, att familjens heder beror på kvinnors och flickors sexuella beteende, är barnäktenskap, tvångsäktenskap oskuldkontroller och könsstympning av flickor och kvinnor våldsuttryck som hör samman med hedersrelaterat våld. (Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetensteam)

Styrning och roller

Aktivitetsplanen mot hedersrelaterat våld och förtryck är ett komplement till handlingsplanen "Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck", vilken är ett styrdokument för alla Linköpings kommuns verksamheter

Stöd och samordning av arbetet utifrån denna aktivitetsplan, samt handlingsplan "Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck", sker i en kommungemensam samverkansgrupp bestående av nyckelpersoner utsedda av respektive förvaltningschef. Social- och omsorgsförvaltningen är särskilt utsedd förvaltning som ska ta ansvar för att tillsammans med förvaltningsrepresentanterna synliggöra processen för en kommunövergripande samordning och samarbetsstruktur för det strategiska arbetet.

Utvecklingsledare, hedersrelaterat våld och förtryck, rapporterar regelbundet hur arbetet med aktivitetsplanen fortgår till styrgrupp för Samverkan barn och unga i kommunen.

Uppföljning

Aktivitetsplan hedersrelaterat våld och förtryck gäller 2022-2023. I samband med att handlingsplan "Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck" ska följas upp 2023 kommer även en uppföljning av aktivitetsplanen göras.

Utvecklingsområden, åtgärder och aktiviteter

Utvecklingsområde 1: Ett hälsofrämjande och förebyggande arbete för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck

Åtgärd	Aktivitet	Ansvarig förvaltning	Indikator
Arbeta för att normer kring jämställdhet och heder bearbetas hos barn, unga och vuxna	Omstart av "Kärleken är fri", ett förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som genomförs i samverkan med civilsamhället på kommunens skolor.	Utbildningsförvaltningen Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink	Aktivitetsveckor "Kärleken är fri" har startat upp 2023
	Omvärldsbevakning, i syfte att öka kompetensen kring tidigt förebyggande insatser inom hedersrelaterat våld och förtryck, av utsedd personal inom Områdesteamen.	Leanlink	Områdesteamen har en modell/struktur för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2023
	Ta fram ett våldspreventivt koncept för processtödjare/metodutvecklare i förvaltningarna för att utbilda om våld och genus ("Kommun fri från våld")	Kommunledningsförvaltningen Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen	Konceptet har tagits fram under hösten 2022 och testas under våren 2023

Utvecklingsområde 2: Samverkan och samordning

Åtgärd	Aktivitet	Ansvarig förvaltning	Indikator
Säkerställ samverkan i individärenden	Utveckla samverkan för att samordna de operativa insatserna så att de stödjer varandra, samt tydliggör aktörernas olika roller i samverkan.	Social- och omsorgsförvaltningen Integrations- och arbetsmarknadsförvaltn. Leanlink Utbildningsförvaltningen	Det finns rutin/rutiner som är implementerade under 2023
Identifiera samverkansbehov för verksamheter som möter barn och unga	Se över befintliga samverkansforum för att säkerställa att perspektivet hedersrelaterat våld och förtryck tas i beaktande.	Social- och omsorgsförvaltningen Leanlink Utbildningsförvaltningen Kultur- och fritidsförvaltningen	Identifierade behov redovisade för styrgrupp Samverkan barn och unga senast våren 2023

Utvecklingsområde 3: Tidigt upptäckt av våldsutsatthet och ett individanpassat stöd och skydd

Åtgärd	Aktivitet	Ansvarig förvaltning	Indikator
<p>Tidigt uppmärksamma och synliggöra personer som utsätts för och/eller upplever hedersrelaterat våld och förtryck. Särskilt uppmärksamma barn och unga som lever med ett begränsat livsutrymme i en hedersrelaterad kontext</p>	<p>Verksamheter som möter barn och unga ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal ska ställa frågor om våld och förtryck och skapar förutsättningar för barn och unga att berätta.</p> <p>Verksamheter och arbetsplatser som möter vuxna ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal kan ställa frågor för att upptäcka våld och förtryck.</p> <p>Verksamheter och arbetsplatser ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal ska agera då våld och förtryck upptäcks.</p>	<p>Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen</p> <p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltn. Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen</p> <p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltn. Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen Verksamhetsstöd och service</p>	<p>Det finns rutin/rutiner som är implementerade under 2023</p> <p>Det finns rutin/rutiner som är implementerade under 2023</p> <p>Det finns rutin/rutiner som är implementerade under 2023</p>
<p>Personer som utsätts för eller upplever hedersrelaterat våld och förtryck ska få stöd- och skyddsinsatser utifrån sina individuella behov</p>	<p>Förbättra skydd och stöd till barn och unga genom att insatser till målgruppen har konkretiserats i verksamhetsuppdrag och avtal med utförare.</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen Leanlink</p>	<p>Har konkretiserats i samband med uppföljning och revidering 2023</p>

Aktivitetsplan - Hedersrelaterat våld och förtryck

	<p>Uppmärksamma barn och unga som riskerar barn- eller tvångsäktenskap, kvinnlig könsstympning eller riskerar att föras utomlands och utsättas för hedersbrott.</p> <p>Barns skolgång vid placering ska säkras.</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink</p> <p>Utbildningsförvaltningen Social- och omsorgsförvaltningen</p>	<p>Det finns rutiner som är implementerade under 2023</p> <p>Det finns rutin som är implementerad under 2023</p>
<p>Utveckla och implementera arbetsformer och metoder</p>	<p>Förbättra arbetet med risk- och skyddsbedömningar avseende barn och unga genom att delta i utvecklingen av nytt bedömningsstöd som tas fram av Socialstyrelsen.</p> <p>Utveckla arbetet med barnavårdsutredningar vid anmälan om misstänkt våldsutsatthet genom deltagande i forsknings- och utvecklingsprojektet (SAVE - Support and protection Against Violence, on Equal terms for all children). https://www.kau.se/fou-valfard-varmland/barn-och-unga/save</p> <p>Utveckla stödinsatser till personer som utsätts för eller upplever hedersrelaterat våld genom att bl.a. tillämpa generella våldsförebyggande metoder på indikativ nivå för att utvärdera om de är verksamma för målgruppen.</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen</p> <p>Social- och omsorgsförvaltningen</p> <p>Leanlink</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen är testkommun för det nya bedömningsstödet under hösten 2022.</p> <p>Social- och omsorgsförvaltningen deltar i forskningsprojektet SAVE 2023.</p> <p>Utfall redovisat i samband med uppföljning av verksamhetsuppdrag 2023</p>

Utvecklingsområde 4: Tidig upptäckt och arbete med våldsutövare för att våldet ska upphöra

Åtgärd	Aktivitet	Ansvarig förvaltning	Indikator
<p>Tidigt uppmärksamma och synliggöra personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck, samt ha en medvetenhet om att en person kan vara både utövare och utsatt</p>	<p>Verksamheter som möter barn och unga ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal ska ställa frågor om våld och förtryck.</p> <p>Verksamheter och arbetsplatser som möter vuxna ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal kan ställa frågor om våld och förtryck för att kunna uppmärksamma våldsutövare.</p> <p>Verksamheter och arbetsplatser ska ha tydliga och välkända rutiner för hur personal ska agera då personer som utövar våld och förtryck upptäcks.</p>	<p>Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen</p> <p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltning. Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen</p> <p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltning. Kultur- och fritidsförvaltningen Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen Utbildningsförvaltningen</p>	<p>Det finns rutiner som är implementerade under 2023</p> <p>Det finns rutiner som är implementerade under 2023</p> <p>Det finns rutiner som är implementerade under 2023</p>
<p>Behovsanpassat stöd för våldsutövare ska finnas</p>	<p>Omvärldsbevakning av utvecklingen avseende insatser till målgruppen utövare av hedersrelaterat våld och förtryck.</p>	<p>Leanlink Social- och omsorgsförvaltningen</p>	<p>Förslag på arbetssätt/metoder finns framtaget 2023</p>

Utvecklingsområde 5: Kunskap och kompetens i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Åtgärd	Aktivitet	Ansvarig förvaltning	Indikator
Fortlöpande kompetensstöd ska erbjudas yrkesgrupper med nyckelpositioner på operativ nivå. Verksamheter som kommer i kontakt med barn och unga ska ha särskild kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck; dess uttryck, mekanismer och konsekvenser	<p>Utveckla och ta fram förslag till ett kontinuerligt uppdaterat kompetensstöd för socialsekreterare.</p> <p>Kontinuerlig kompetensutveckling inom området för elevhälsans personal.</p> <p>Grundutbildning inom området till nyckelpersoner inom Leanlinks affärsområden.</p>	<p>Social- och omsorgsförvaltningen</p> <p>Utbildningsförvaltningen</p> <p>Leanlink</p>	<p>Det finns plan för kompetensutvecklingsinsatser våren 2023</p> <p>Kompetensutvecklingsinsatser genomförda 2022 - 2023</p> <p>Grundutbildning genomförd 2023</p>
Handlingsplanen "Hot och våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck", inkl. Åtgärdsplanen mot hedersrelaterat våld och förtryck ska vara kända hos medarbetarna.	Handlingsplanen/åtgärdsplanen lyfts på alla verksamheters arbetsplatsträffar. Som stöd finns kommunens e-utbildning som är kopplad till handlingsplanen.	<p>Integrations- och arbetsmarknadsförvaltn.</p> <p>Kommunledningsförvaltningen</p> <p>Kultur- och fritidsförvaltningen</p> <p>Leanlink</p> <p>Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltn.</p> <p>Social- och omsorgsförvaltningen</p> <p>Utbildningsförvaltningen</p> <p>Verksamhetsstöd och service</p>	Att e-utbildningens reflektionsmaterial har använts på arbetsplatsträffar, samt att minst 80 % av medarbetarna genomgått e-utbildningen 2023
Information om hedersrelaterat våld och förtryck samt om vägar till skydd och stöd ska finnas tillgängligt för alla medborgare	<p>Översyn av hemsidan utifrån målgruppens särskilda informationsbehov.</p> <p>https://www.linkoping.se/omsorg-och-hjalp/vald-i-nara-relationer/</p>	Social- och omsorgsförvaltningen	Revideringar genomförda hösten 2022 (i samband med den halvårsvisa översynen av hemsidan)

Referenser

Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetensteam

<https://www.hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (2022-05-10)

Länsstyrelsen Östergötland (2017), *Ett Östergötland fritt från våld och förtryck - Regional strategi för Östergötland*

Nationellt Centrum för Kvinnofrid

<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (2022-05-10)

Regeringskansliet (2016), *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*, Skr. 2016/17:10